

УДК: 141.7:316.42(477)

С.В. ЛЕВАДА (аспірант кафедри соціології)

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

E-mail: lanalevada@ukr.net

СУБ'ЄКТИ СОЦІАЛЬНИХ ПОДІЙ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У статті вивчаються суб'єкти соціальних подій розвитку України, що обумовило відповідну мету дослідження. Визначення суб'єктів соціальних подій розвитку деталізується у вивченні їх характеристик. Встановлено ключові протиріччя, що на сучасному етапі обумовлюють розвиток України. З'ясовано, що основними проблемами суб'єктів українського розвитку є безсуб'єктність, громадська пасивність та множинність суб'єктів управління. Акцентовано увагу на градації визначених суб'єктів відповідно до мікро-, мезо-, макро- та мета-рівнів.

Ключові слова: соціальна подія, суб'єкт, соціальний розвиток, суб'єкти розвитку, протиріччя, безсуб'єктність.

Вступ

Вивчення феномена соціальної події спрямоване на дослідження закономірностей зв'язування у соціальній події долі суспільства, соціальних груп і окремої людини, що обумовлене динамічними процесами та здатністю соціальних подій виступати одночасно факторами соціальних змін та їх результатами.

Враховуючи нинішній критичний стан українського суспільства, необхідність вироблення науково-обґрунтованої платформи для оптимізації його розвитку передбачає насамперед осмислення місця й ролі соціальної події у житті відповідного соціального організму. В умовах трансформації українського суспільства актуалізується проблема подолання негативного впливу станів невизначеності та нестійкості, що зумовлює потребу системного розкриття цих питань у межах соціально-філософського дослідження цілісної концепції феномена соціальної події як детермінанти розвитку. Зважаючи на те, що кризові явища нині мають місце практично в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства, більшість вітчизняних дослідників у сфері соціальної філософії, державного управління, політичних та економічних наук торкаються розв'язання зазначеної проблеми чи-то мимохідь у контексті власних наукових досліджень, чи-то спрямовуючи у цьому напрямку усі свої дослідницькі прагнення. Отже, розглядаючи аналіз останніх досліджень і публікацій, акцентуємо увагу на той доробок, на який безпосередньо спирається автор. Це праці В. Андрущенка, В. Воловика, В. Лепського, М. Лепського, В. Ворони, О. Князевої, С. Курдюмова та ін. Зважаючи на те, що практичне значення вивчення феномена пов'язане з необхідністю виявлення механізмів соціальної події як зміни розвитку соціальних взаємовідносин суб'єктів у вирішенні нагальних проблем існування соціуму та необхідністю з'ясування детермінант оптимізації розвитку у подієвому вимірі соціальної взаємодії, метою дослідження на цьому етапі роботи є визначення суб'єктів соціальних

подій розвитку України.

Обговорення проблеми

Роздуми та дискусії щодо суб'єктів розвитку неодмінно постають і звертають до себе увагу дослідників. Стосовно цього С. Крапивенський задається цілою низкою запитань «коли ми звертаємося до соціального розвитку, закономірними є питання: хто здійснює його? Як конкретно можуть бути представлені суб'єкти цього розвитку? І це не просто теоретичні, а життєво важливі питання, особливо для сучасного людства. Чиєю діяльністю визначається розвиток суспільства в цілому? Хто творить революції з їх нерідко страшною «ціною»? Хто винний у сучасній екологічній кризі?» [1, с. 335]. Поставлені питання переконливо свідчать про необхідність вивчення суб'єктів розвитку не лише з огляду на теоретичну необхідність, але, більшою мірою, через відчутне практичне значення. У філософії під суб'єктом, як правило, розуміється «індивід, що пізнає зовнішній світ (об'єкт) і впливає на нього у своїй практичній діяльності; людина, консолідована група осіб (напр., наукове співтовариство), суспільство, культура або навіть людство в цілому, що протиставляються пізнаваням або перетворюваням об'єктам» [2, с. 825]. Отже, в цілому суб'єкт може бути представлений як конкретною особистістю, так і колективом, суспільством у цілому, розглядається у контексті діяльності. Натомість об'єкт є стороною соціальної реальності, на яку спрямована відповідна (перетворююча, пізнавальна і т.п.) активність суб'єкта. Виходячи з того, що в основі перебігу соціальної події знаходиться певна зміна, змінюються не лише об'єкти, суб'єкти так само зазнають зворотного впливу цієї зміни. Разом з тим, соціальна подія завжди є певної єдністю, спільністю, тобто цілісністю, отже, суб'єкт соціальної події пізнає та перетворює цю цілісність. В. Воловик «суб'єктів соціального розвитку» розглядає як видове поняття по відношенню до «суб'єкта» і тлумачить його як «поняття, яке позначає наділеного свідомістю і волею індивіда або соціальну групу, що здійснюють цілеспрямовану діяльність» [3, с. 146]. Звідси, у якості ключових суб'єктних характеристик визначаємо наступні: наявність певних потреб та інтересів, цілеспрямованість, вольове начало, здатність приймати рішення, що особливо актуалізується на рівні масштабних суб'єктів розвитку країни.

Як далі зазначає дослідник, «у якості суб'єктів соціального розвитку можуть виступати також і конкретні суспільства за наявності у об'єднуючих їх співгромадян спільних інтересів при розв'язанні виникаючих соціальних проблем» [3, с. 147-148], що є об'єктами діяльності суб'єктів. Отже, для масштабних суб'єктів соціальних подій розвитку, важливою умовою активності є вирішення соціальних проблем у суспільстві. Вагомою складовою у розумінні суб'єкта є його характеристика як такого саме через діяльність, адже для реалізації переломних соціальних подій розвитку необхідним є не лише очікування сприятливого збігу обставин для подібних перетворень, але й активність суб'єктів соціального розвитку, що безпосередньо пов'язано з діяльністю та суб'єктами діяльності.

Суб'єкти соціальних подій розвитку України

Узагальнюючи психологічні та філософські визначення поняття, О. Ільїн визначає діяльність «як свідомо регульовану, цілеспрямовану активність, як форму реалізації відносин, у результаті здійснення якої відбувається формування суб'єкта і перетворення ним навколишнього середовища» [4]. Таким чином, суб'єкти розвитку неодмінно є і суб'єктами діяльності, результати якої позначаються не лише на об'єкті перетворення, але й на самому суб'єкті зважаючи на численні та різнорідні суб'єкт-об'єктні та суб'єкт-об'єкт-суб'єктні зв'язки у самій соціальній події. Це зауваження має вагоме значення, адже, як зауважує О. Пономарьов, «аналіз суб'єктів суспільного розвитку ускладнює й те, що вони виступають одночасно і об'єктами соціального розвитку. Отже, виникає цікаве питання про «межу» між його об'єктами і суб'єктами. Воно викликане тим, що в реальності суспільні відносини мають складний суб'єкт-об'єктний характер, тобто суб'єкти й об'єкти не тільки взаємодіють, а й можуть мінятися місцями» [5, с. 14]. Традиційно виділяють перетворюючу, пізнавальну, ціннісно-орієнтаційну та комунікативну діяльність. Крім звичного розуміння перетворюючої діяльності В. Воловик розширює пояснення, зауважуючи, що «до цього виду належить перетворення суспільства, а також перетворення самої людини» [3, с. 100], тим самим перетворююча діяльність є близькою за значенням до розвитку як певних перетворень, а отже змін. Звідси, вважаємо, що соціальні події перетворюючої діяльності за своїм змістом безпосередньо наближаються до соціальних подій розвитку, проте не варто відкидати роль соціальних подій пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної та комунікативної діяльності, що у комплексі з елементами перетворюючої діяльності також можуть знаменувати собою відповідні події. Також, на нашу думку, доцільно розглядати діяльність у єдності із соціокультурною практикою. Такий підхід дає змогу виділяти у соціальних подіях різні ритми активності і пасивності у діяльності та відпочинку. Вважаємо, що активність проявляється не лише у діяльності, але й у відпочинку, наприклад, насичений подієвий ритм відпочинку. Натомість пасивність, як власне і активність, неодмінно має біологічне та фізичне підґрунтя як необхідний стан для відновлення ресурсів організму людини. Проте крім фізичної та біологічної, на рівні соціальної матерії функціонує форма окультуреної пасивності. Крайньою та деструктивною за своїм впливом формою вияву пасивності є пусті соціальні події втрати часу життя через хронофаги.

Разом з тим, постає питання, що ж крім суб'єктів розвитку виступає його рушійними силами, що може сприяти формуванню спільної мети, яка здатна консолідувати розрізнених суб'єктів. Як виявляється, джерелами розвитку є певні протиріччя, вирішення яких через відповідні соціальні процеси, що пов'язані з низкою соціальних подій, результуються у вигляді зміни соціальних станів, соціальних відносин, у цілому у продукуванні нового або структурних трансформаціях, зв'язуючи у собі діяльність численних суб'єктів. Розглянемо, які протиріччя варто вивчати у якості ключових джерел розвитку для України. Традиційне протиріччя між

Левада С.В., 2013

індивідуальним та колективним, а отже особистістю і суспільством, що на кожному етапі розвитку людства постають у необхідності вирішення дилеми «людина для держави чи держава для людини», на сучасному етапі здобувають нової інтерпретації. Скажімо, програми сталого розвитку людства, що нині активно розробляються, мають на меті захист прав людини (а отже індивідуального, що функціонує на мікрорівні) та програми підтримки громад, суспільних об'єднань (мезорівень), натомість практично ігноруючи роль держав (як колективного), тим самим посилюючи роль глобальних суб'єктів, що функціонують на метарівні, на противагу національних держав як масштабних суб'єктів макрорівня. З цього постає ще одне гостре протиріччя між глобалізаційними процесами та формуванням незалежної самобутньої країни, що попри понад двадцятирічний стаж незалежності на офіційному рівні, потребує формування і відновлення власної автентичності та самобутності у суспільній свідомості на усіх структурних рівнях соціальної системи нашого суспільства, завадою стають глобалізаційні процеси, які постійно посилюють сфери свого впливу. Вагоме протиріччя полягає у наступному: на думку В. Ворони «у сучасній Україні суперечність, зумовлена скороченням класу виробників матеріальних благ і зростанням класу споживачів, дається взнаки у відносинах між регіонами, що виробляють матеріальні блага, і дотаційними регіонами» [6, с. 13]. Така суперечність носить об'єктивно зумовлений характер, проте, як бачимо, в умовах нашої країни проявляється у негативних тенденціях регіоналізації суспільства. Цікавою є позиція В. Сагатовського, який у якості базового онтологічного положення розглядає те, що «підставами наявного буття цілого є протиріччя між його достатністю (повнотою), яка характеризує підставу системи, і недостатністю (неповнотою), що характеризує підставу події (внаслідок вторгнення нескінченності через зміну і невизначеність)» лише завдяки якому, на думку дослідника, і «можна зрозуміти природу розвитку і творчості» [7]. Звідси, вважаємо, що, досліджуючи соціальні події розвитку, неодмінно слід звернути увагу на протиріччя системності та невизначеності як ключових, на нашу думку, аспектів достатності та недостатності.

Отже, ключовими протиріччями, що на сучасному етапі обумовлюють соціальний розвиток України, є протиріччя індивідуального і колективного, глобалізації та самобутності, регіональні протиріччя і протиріччя системності та невизначеності. Таким чином, нагальним завданням суб'єктів соціального розвитку є вирішення зазначених внутрішніх протиріч українського суспільства.

Продовжуючи вивчення суб'єктів розвитку України, зауважимо, що російський дослідник В. Лепський, аналізуючи суб'єктів перебудови, серед яких у якості основних він визначає наступні категорії: «мінjali», «ідеалісти», «руйнівники», «ТНК» і «мародери-міфологи» [8, с. 5], констатує песимістичний діагноз про безсуб'єктність розвитку Росії на сучасному етапі. Серед ознак безсуб'єктності дослідник наводить перелік аргументів, вирішення яких, вважаємо, вказує перспективні напрямки розвитку і для Суб'єкти соціальних подій розвитку України

нашої держави. На думку В. Лепського «держава не є чітко вираженим суб'єктом управління та розвитку»; «істотну роль в управлінні всіма сферами суспільного життя грають корумповані чиновники, кримінал та інші асоціальні елементи»; «середній клас» і еліти атрофовані, дезорганізовані, не включені в реальні механізми управління та розвитку»; «політичні партії та рухи в основній своїй масі мають бутафорський характер; громадські (не політичні) освіти слабо організовані і практично не впливають на соціальні процеси; громадяни в переважній більшості соціально пасивні, мають важковирішувані проблеми з самоідентифікацією» [8, с. 7]. Отже, актуалізується необхідність оптимізації суб'єктності держави на масштабному рівні, середнього класу, еліт, політичних партій, громадських організацій на мезорівні та громадян на мікрорівні.

Твердження про те, що «становлення України як активного, правомочного суб'єкта світової економічної системи і міжнародної політики неможливе без становлення суспільства як суб'єкта та ініціатора державного розвитку» [9, с. 10] повертає нас до роздумів про громадську пасивність як одну з ознак безсуб'єктності та актуальну для України проблему на шляху до оптимального соціального розвитку. На протигагу більшою мірою песимістичній позиції російського тезки український дослідник М. Лепський пропонує ескіз проекту оптимістичної перспективи розвитку нашої держави, що «починається з рекогносцировки соціальних суб'єктів у визначенні тих незбалансованих і асиметричних сторін соціальної перспективи, що вимагають гармонізації взаємозв'язку оптимізму і песимізму соціальних суб'єктів» [10, с. 21], чому власне присвячена проблематика дослідження автора, який серед ключових умов побудови суб'єктності України обґрунтовує ряд факторів. Одним з ключових факторів на думку М. Лепського є «повнота, пов'язаність «української ідеї» з єдиною «суспільною справою» у триєдності загальнолюдського блага, блага для України, блага для конкретної людини» [10, с. 21], що підтверджує необхідність розглядати детермінанти оптимізації соціального розвитку на відповідних рівнях.

Продовжуючи лінію розгляду перспектив для нашої держави, зазначимо, що співзвучною у обох згадуваних авторів є ідея стосовно подолання безсуб'єктності українського розвитку (В. Лепського) та побудови суб'єктності України (М. Лепського), які деталізовано у наступних положеннях. В. Лепський особливу роль у становленні суб'єктності на прикладі російського розвитку вбачає у задачі «формування та консолідації нової еліти з представників наукових співтовариств, сфери культури, освіти та охорони здоров'я, малого та середнього бізнесу, працівників ВПК, військових та ін...», необхідності появи «великого лідера» нації, що стосується керівництва країною, а також у створенні мережної організації стратегічних інтелектуальних центрів розвитку [8, с. 17-18]. Отже, внутрішні суб'єкти розвитку можуть бути представлені як індивідуальними («великий лідер»), так і колективними суб'єктами (політична еліта, наукова еліта, співтовариства та суспільні організації, політичні партії, економічні підприємства і т.п.). М. Лепський також пропонує у якості вирішення

проблемного поля стосовно внутрішніх суб'єктів українського розвитку через «фактор об'єднання і цілеорієнтації соціального капіталу малого і середнього бізнесу, інтелігенції, студентства, «індустрії смислів», тих соціальних верств, які мають високу соціальну температуру» [10, с. 21], також акцентуючи увагу не лише на суб'єктах, але й неодмінній умові їх об'єднання та консолідації заради досягнення спільної мети.

В. Ворона, аналізуючи українське суспільство, визначає основним критерієм соціальної стратифікації «участь у створенні матеріального багатства нації», внаслідок чого структура українського суспільства представляє собою класовий поділ на виробників та споживачів (представлені політичним, невиробничим та гуманітарним класом) [6, с. 19-20]. Отже, поділ суб'єктів України може ґрунтуватися і на класовій стратифікації за умови, що першочергової уваги потребує саме розвиток матеріально-економічної сфери. Проте, акцентуючи увагу саме на соціальному розвитку, вважаємо за необхідне, зважаючи на представлену класифікацію та подібні варіації, в першу чергу керуватися критеріями поділу суб'єктів відносно їх значення у вивченні соціальних подій розвитку. На рівні з проблемою безсуб'єктності постає проблема множинності суб'єктів управління. Зважаючи на те, що одним з основних чинників конкурентоспроможності національної економіки в контексті перспективного інноваційного розвитку України є «орієнтація державної політики на консолідацію суб'єктів економічних відносин в межах країни» [11], консолідація суб'єктів соціального розвитку так само є пріоритетним фактором на шляху до оптимального розвитку нашої держави. Звідси постає необхідність одночасно з пошуком факторів оптимізації суб'єктності розвитку, проаналізувати рівні суб'єктів розвитку, розрізняючи окремо суб'єктів на рівні країни та власне українського суспільства як масштабного суб'єкта розвитку.

Виникає питання, яким чином можна класифікувати внутрішніх суб'єктів соціальних подій розвитку України. Для цього звернемося до поглибленої нами класифікації суб'єктів соціальних подій та співвіднесемо їх з конкретними суб'єктами українського та російського розвитку, представлених у розглянутих дослідженнях В. Лепського та М. Лепського.

Серед суб'єктів соціальних подій ми виділяємо івентменеджерів та івентмейкерів як організаторів соціальної події, івенторів, що виступають безпосередніми учасниками або включаються до перебігу подій опосередковано, івентологів як спостерігачів та дослідників соціальної події. Івентменеджери займаються технологізованою організацією подій, здебільшого представлені суб'єктами управлінського рівня у соціальній системі, натомість івентмейкери можуть бути одиничними або колективними соціальними суб'єктами, що здатні протистояти навіть управлінській системі. Івентори знаходяться в тілі управлінської системи, залучаючись до соціальної події, проте не маючи впливу на її настання. Івентологи представлені спостерігачами та дослідниками. Їх участь у соціальній події проявляється у спостереженні, встановленні причинно-

наслідкових зв'язків, змісту та суті соціальної події та виступає як предметом повсякденного знання, так і спеціального наукового дослідження. Звідси івентологами на побутовому рівні виступатимуть будь-які суб'єкти, як правило, у ролі спостерігачів, а на рівні наукового знання дослідники представлені істориками, філософами, соціологами, психологами, дослідницькими групами та організаціями, що вивчають соціальні події на науковому рівні, а також спостерігачами, які займаються моніторингом подій.

Звідси, не зважаючи на різний ступінь впливу на створення або настання соціальної події, не можемо нехтувати роллю жодним з наведених типів суб'єктів. На перший погляд видається, що ключове значення у соціальних подіях розвитку відіграють насамперед івентмейкери та івенменджери як суб'єкти, що безпосередньо створюють, ініціюють, сприяють або й протидіють настанню соціальної події. Проте настільки ж вагому роль у випадках прогнозування соціального розвитку відіграють івентологи, що представляють рівень наукового спостереження і дослідження. Саме їх діяльність сприяє спрямованому проектуванню подієвих сценаріїв розвитку, аналізу ролі соціальних подій у відповідних процесах. Важливим вихідним пунктом для вивчення зазначених суб'єктів соціальних подій розвитку є рівні, на яких діють відповідні суб'єкти, що в свою чергу обумовлює і функціональні можливості, і міру впливу тих чи інших суб'єктів на соціальний розвиток країни на мікро-, мезо-, макро- та мета- рівні.

Мікрорівень представлений одиничними суб'єктами, це конкретні люди. На мезорівні діють локальні суб'єкти, тобто певні спільноти та групи, що розглядалися нами у контексті вивчення внутрішніх суб'єктів країни, серед яких: ТНК, суспільні організації, політичні партії, державні, економічні, культурні інститути, освітні та наукові установи. На макрорівні найбільш вагомими масштабними суб'єктами соціальних подій є народ, суспільство як соціальний організм країни. Метарівень представлений глобальними суб'єктами, серед яких: НАТО, ООН, Женевський Суд, Трибунал в Гаазі. Виходячи з розглянутих аспектів дослідження суб'єктів розвитку, одиничні суб'єкти нерідко здатні виступати івенмейкерами вагомих соціальних подій, адже відомо безліч випадків, у яких згадувані «великих лідерів», стають основною рушійною силою нових соціальних змін. Чимало історичних постатей, серед яких: ідейні лідери, політичні або військові діячі ставали ініціаторами ключових соціальних подій розвитку.

Виділені суб'єкти мезорівня, як правило, виступають співорганізаторами соціальних подій розвитку, приєднуючись та підтримуючи модель розвитку, запропоновану івентмейкерами. Стосовно дослідження України як масштабного суб'єкта розвитку М. Лепський зазначає наступне: «істотною оптимістичною перспективою є вирішення проблеми «відкритості» не тільки України для глобальних суб'єктів, але і відкритості глобальних центрів для України як суб'єкта» [10, с. 343], що акцентує увагу на взаємодії суб'єктів, яка на макро- та мета-рівнях Левада С.В., 2013

актуалізує ті чи інші шляхи для співпраці, а, отже, і потенційні вектори розвитку. Разом з тим, як зауважують О. Князева та С. Курдюмов, «фундаментальний принцип поведінки складних систем – це періодичне чергування стадій еволюції і інволюції, розгортання і згортання, вибуху активності, сходження до центру, інтеграції і розходження, дезінтеграції, хоча б часткового розпаду». При цьому «динаміка розвитку складних соціальних організацій і структур пов'язана з періодичним чергуванням режимів пришвидшення процесів та їх уповільнення, режимів структуралізації і стирання відмінностей, часткового розпаду структур, з періодичним зміщенням фокусу впливу від центру до периферії та навпаки» [12, с. 73-74]. Так само і українське суспільство як складну систему та суб'єкт макрорівня можемо охарактеризувати за відповідними періодами. Звідси, історія становлення українського суспільства як масштабного суб'єкта в контексті протиріч розвитку України, на нашу думку може бути стисло визначена за наступними етапами: зародження соціального організму країни через структурні компоненти; розірваність цілісності по національним державам та імперіям; здобуття незалежності за наявності численних внутрішніх протиріч та пошук нового масштабного суб'єкта для співпраці. Генеза зазначених етапів та необхідність пошук нового масштабного суб'єкта для співпраці на сучасному етапі розвитку нашої держави як масштабного суб'єкта актуалізують вивчення у фазовому переході формування світової цивілізації дослідити комплексний вектор розвитку України чи-то у тяжінні до Європейського, чи-то до Євразійських світових компонентів з визначенням можливих моделей розвитку для кожного з потенційних сценаріїв. Разом з тим суб'єкти метарівня (НАТО, ООН, Женевський Суд, Трибунал в Гаазі) мають безпосереднє відношення до специфіки вектору розвитку, яким надалі рухатиметься Україна відносно ролі та значення їх співпраці.

Контекст відносин України та Організація Об'єднаних Націй, який розпочато з 1945 року, відколи наша держава стала країною-співзасновницею цієї міжнародної організації, характеризується як позитивний. Натомість намагання України стати повноправним членом військового альянсу НАТО провокує певні протиріччя у виборі вектору тяжіння. У будь-якому разі вихід України як масштабного суб'єкта на глобальний рівень взаємодії провокує численні небезпеки не лише через глобалізаційні процеси, що загрожують самотності, автентичності та незалежності національної держави і тиску зі сторони глобальних суб'єктів. Постає реальна загроза тероризму, який вважаємо доцільно розглядати як прояв контривенту, що представляє собою руйнування цілісності взаємозв'язків соціальних суб'єктів, розрив, у якому відбувається протиставлення цілісності соціальної події фрагментарності. Терористичні дії зазвичай безпосередньо пов'язані з суб'єктами мікро-, мезо- рівнів, але, як правило, спрямовані на суб'єктів макро- та мета- рівнів. Разом з тим, попри небезпеку тероризму як деструктивного явища, можливі неузгодженості суб'єктів різних рівнів у соціальних подіях та відповідно

Суб'єкти соціальних подій розвитку України

різні формати подієвих відносин зв'язування цілісності.

Висновки

Таким чином, відповідно до поставленої мети, проаналізовано суб'єктів соціальних подій розвитку України. У якості ключових суб'єктних характеристик визначено: наявність певних потреб та інтересів, цілеспрямованість, вольове начало, здатність приймати рішення, що особливо актуалізується на рівні масштабних суб'єктів розвитку країни. Встановлено, що джерелами розвитку є певні протиріччя, вирішення яких через відповідні соціальні процеси, що пов'язані з низкою соціальних подій, результують у вигляді зміни соціальних станів, соціальних відносин, у цілому у продукуванні нового або структурних трансформаціях, зв'язуючи у собі діяльність численних суб'єктів. Ключовими протиріччями, що на сучасному етапі обумовлюють соціальний розвиток України, є протиріччя індивідуального та колективного, глобалізації та самобутності, регіональні протиріччя і протиріччя системності та невизначеності. У якості основних проблем, пов'язаних із суб'єктами соціального розвитку, визначено безсуб'єктність, громадську пасивність та множинність суб'єктів управління.

Охарактеризовано суб'єктів соціальних подій розвитку на мікро-, мезо-, макро- та мета рівні. Мікрорівень представлений одиничними суб'єктами, це конкретні люди. На мезорівні діють локальні суб'єкти, тобто певні спільноти та групи, що розглядалися нами у контексті вивчення внутрішніх суб'єктів країни, серед яких: ТНК, суспільні організації, політичні партії, державні, економічні, культурні інститути, освітні та наукові установи. На макрорівні найбільш вагомими масштабними суб'єктами соціальних подій є народ, суспільство як соціальний організм країни. Метарівень представлений глобальними суб'єктами, серед яких: НАТО, ООН, Женевський Суд, Трибунал в Гаазі. Історія становлення українського суспільства як масштабного суб'єкта в контексті протиріч її розвитку стисло окреслена за етапами: зародження соціального організму країни через структурні компоненти; розірваність цілісності по національним державам та імперіям; здобуття незалежності, наявність внутрішніх протиріч, пошук масштабного суб'єкта для співпраці. На сучасному етапі розвитку нашої держави як масштабного суб'єкта актуалізується вивчення комплексного вектору розвитку України чи-то у тяжінні до Європейського, чи-то до Євразійських світових компонентів з визначенням можливих моделей розвитку для кожного з потенційних сценаріїв.

Можливі неузгодженості суб'єктів різних рівнів у соціальних подіях та відповідно різні формати подієвих відносин зв'язування цілісності: від співпраці як конструктивної взаємодії до сутичок у контексті деструктивної взаємодії.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку дослідження пов'язані з вивченням суб'єктів соціальних подій у детермінації оптимального соціального розвитку України.

Список використаної літератури

1. Крапивенский С. Э. Социальная философия. – М.: Гуманитарный центр ВЛАДОС, 1998. – 416 с.
2. Философия: Энциклопедический словарь / под ред. А. А. Ивина. – М.: Гардарики, 2004. – 1072 с.
3. Основи соціальної філософії: навчальний посібник / під заг. ред. В.І. Воловика. – Запоріжжя: Просвіта, 2011. – 320 с.
4. Ильин А. Н. Антропология субъекта. [Электронный ресурс] // Электронный журнал «Знание. Понимание. Умение». – 2010. – № 1. – Философия. Политология. Режим доступа: <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2010/1/Ilyin/>
5. Пономарьев О. С. Интеллектуальные чинники суспільного розвитку // Теория і практика управління соціальними системами. – 2010. – № 4. – С. 11-19.
6. Українське суспільство 1992-2010. Соціологічний моніторинг / за ред. д.ек.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2010. – 636 с.
7. Сагатовский В. Н. Философия антропокосмизма в кратком изложении [Электронный ресурс]. – СПб.: Издательство Санкт-Петербургского государственного университета, 2005. Режим доступа: <http://anthropology.ru/ru/texts/sagatovsk/acosm.html>
8. Лепський В. Е. Проблема субъектов российского развития / Материалы Международного форума «Проекты будущего: междисциплинарный подход» 16-19 октября 2006, г. Звенигород / под ред. В.Е. Лепского. М.: «Когито-Центр», 2006. – 232 с.
9. Україна-2015: національна стратегія розвитку [Електронний ресурс]. Громадсько-політичне об'єднання «Український форум». – К., 2008. – 73 с. Режим доступу: <http://www.semynozhenko.net/content/files/Ukraine-2015%20big.pdf>
10. Лепський М. А. Взаємозв'язок оптимізму та песимізму: проблема соціальної перспективи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філос. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Максим Анатолійович Лепський. – Київ, 2006. – 37 с.
11. Перспективи інноваційного розвитку України (аналітична доповідь). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/Zhalilo21/003.htm>
12. Князева Е. Н., Курдюмов С. П. Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомиры. – СПб.: Алетейя, 2002. – 414 с.

REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Krapivenskij S. E. Socialnaja filosofija. – M.: Gumanitarnyj centr VLADOS, 1998. – 416 p.
2. Filosofija: Jenciklopedicheskij slovar / pod red. A.A. Ivina. – M.: Gardariki, 2004. – 1072 p.
3. Osnovy socialnoi filosofii: navchalnyj posibnyk / pid zag. red. V.I. Volovyka. – Zaporizhzhja: Prosvita, 2011. – 320 p.
4. Ilin A.N. Antropologija subekta. [Elektronnyj resurs] // Jelektronnyj zhurnal «Znanie. Ponimanie. Umenie». – 2010. – № 1. – Filosofija. Politologija. Rezhim dostupa: <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2010/1/Ilyin/>
5. Ponomarov O. S. Intelektualni chynnyky suspilnogo rozvytku // Teorija i praktyka upravlinnja social'nymy systemamy. – 2010. – № 4. – P. 11-19.
6. Ukrainske suspilstvo 1992-2010. Sociologichnyj monitoryng / za red. d.ek.n. V. Vorony, d.soc.n. M.Shulgy. – K.: Instytut sociologii NAN Ukrainy, 2010. – 636 p.
7. Sagatovskij V.N. Fylosofyja antropokosmyzma v kratkom yzlozhenyy [Elektronnyj resurs]. – SPb.: Yzdatelstvo Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo unyversyteta, 2005. Rezhym dostupa: <http://anthropology.ru/ru/texts/sagatovsk/acosm.html>
8. Lepskij V.E. Problema subektov rossijskogo razvitija / Materialy Mezhdunarodnogo foruma «Proekty budushhego: mezhdisciplinarnyj podhod» 16-19 oktjabrja 2006, g. Zvenigorod / pod red. V.E. Lepского. M.: «Kogito-Centr», 2006. – 232 p.

9. Ukraina-2015: nacionalna strategija rozvytku [Elektronnyj resurs]. Gromadsko-politychne objednannja «Ukrainskyj forum». – K., 2008. – 73 p. Rezhym dostupu: <http://www.semynozhenko.net/content/files/Ukraine-2015%20big.pdf>

10. Lepskyj M. A. Vzajemozvjazok optymizmu ta pesymizmu: problema socialnoi perspektyvy: avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja dokt. filos. nauk : spec. 09.00.03 «Social'na filosofija ta filosofija istorii» / Maksym Anatolijovych Lepskyj. – Kyiv, 2006. – 37 p.

11. Perspektyvy innovacijnogo rozvytku Ukrainy (analitychna dopovid). [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://old.niss.gov.ua/Table/Zhalilo21/003.htm>

12. Knjazeva E. N., Kurdjumov S. P. Osnovanija sinergetiki. Rezhimy s obostreniem, samoorganizacija, tempomiry. – SPb.: Aletejja, 2002. – 414 p.

С.В. ЛЕВАДА (аспірант кафедри соціології)

Запорожский национальный университет, Запорожье

E-mail: lanalevada@ukr.net

СУБЪЕКТЫ СОЦИАЛЬНЫХ СОБЫТИЙ РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

В статье изучаются субъекты социальных событий развития Украины, что обуславливает соответствующую цель исследования. Определение субъектов социальных событий развития детализируется в изучении их характеристик. Установлены ключевые противоречия, которые на современном этапе определяют развитие Украины. Выяснено, что основными проблемами субъектов украинского развития является бессубъектность, общественная пассивность и множественность субъектов управления. Акцентируется внимание на градации определенных субъектов на микро-, мезо-, макро- и мета- уровнях.

Ключевые слова: социальное событие, субъект, социальное развитие, субъекты развития, противоречия, бессубъектность

S. LEVADA (Postgraduate Department of Sociology)

Zaporozhye National University, Zaporozhye

E-mail: lanalevada@ukr.net

SUBJECTS OF THE SOCIAL EVENTS THE DEVELOPMENT OF UKRAINE

This paper studies the subjects of social events in the development of Ukraine which causes the purpose of study. The study of the phenomenon of social event directed at investigation of regularities the binding of the social event fate of society, social groups and individual, due to dynamic processes and the ability of social events serve both as factors of social change and their results. Determining the subjects of social events are detailed in study of their characteristics: the presence of some needs and interests, commitment, volitional element, ability to make decisions that is especially updated at macrolevel of development. The key contradictions that at the present stage the development of Ukraine are identified. There are contradictions of individual and collective, globalization and identity, regional conflicts and contradictions of consistency and uncertainty. It was found that the main problems of subjects the development of the Ukraine are subjectless, public passivity and multiplicity of the subjects of management. Among the subjects of social events we defined the eventmanagers and event makers as organizers of social events; eventors that act directly involved or included in the course of event; eventologists as observers and researchers of social events. Eventmanagers involved in technologized organization of events, most of them are presented of management level in the social system. Eventmakers may be single or collective social subjects that are able to confront even the management system. Eventors are in the body of the management system, engaging in social event, but with no influence on its occurrence. Participate of eventologists in social events is founded in the observation, establishing causality, the content and essence of

social event and serves as subject of everyday knowledge and specific research. Attention is focused on the gradation of specific subjects at the micro-, meso-, macro- and meta- levels. The microlevel is presented by individual subjects, people. The mesolevel is presented by local subjects: TNK, public organizations, political parties, public, economic, cultural institutions, educational and research institutions. At the macrolevel the most important subjects of social events are the people and society as social organism of the country. The history of Ukrainian society as a major subject is briefly defined by phases: the emergence of the social organism of the country through structural components; dissociation integrity in national states and empires; independence in the presence of many internal contradictions and finding a major new subject for cooperation. Perspectives of further research in this direction are related to the study the subjects of social events in the determination of development of Ukraine.

Key words: social event, subject, social development, subjects of development, contradictions, subjectless.

Стаття надійшла до редколегії 25.10.13р.

Прийнята до друку 30.10.13р.

Рецензент: д.філос.н, професор Лепський М.А.